Београд

Поштарина плаћена у готову

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михајлова 46/1

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 фебруара 1929.
БРОЈ 4 — ГОДИНА X.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60 дин. Примерак 2 динара

КЕЛОГОВ ПАКТ

Члан I. Високо Уговорне Стране свечано изјављују у име својих народа да осуђују прибегавање рату ради решења међународних спорова, и да га се одричу као оруђа националне политике у својим међусобним односима.

Члан II. Високе Уговорне Стране признају да ће се расправљање и решење спорова и конфликата, ма какве природе и ма каквог порекла они били, који би могли између њих настати, свагда тражити једино мирољубивим средствима.

Кад су 27 августа 1928 године у Паризу потписале Немачка, Сједињене Државе Северне Америке, Белгија, Француска, Велика Британија, Италија, Јапан, Пољска и Чехословачка „Уговор о одрицању на рат“ рекао је француски министар спољних послова, Бриан, између осталога и следеће: „Први пут и у очи целога света у свечаном акту, у акту који обавезује част великих народа одричемо се рата као инструмента националне политике, рата у његовој битној и најстрашнијој форми, рата који се води из егоистичких намера, који је био некад по божјем праву и који је важио у интернационалној етици као привилегија суверености. Таквом рату се одузима сада у правној форми оно, што је била његове највећа опасност: његова правна законитост“. Ове Бријанове речи најтачније осветљавају *дух* Келоговог пакта, који тај пакт тако битно разликује од раних међународних уговора. Уговор о одрицању рата има еминентно етичку основу, јер државе које му приступе обавезује само свечано дата реч и изостављене су из њега све насилне сатисфакције за оне који би пакт преломили. Келогов пакт оснива се, дакле, на међусобном поверењу, на доброј вољи, на части народа — пун је дакле неког великог, светог оптимизма да ће народи у будуће изостављати смртоносно оружје у решавању међусобних конфликата. Народ, који је пакт потписао, али ипак у неком мрачном моменту прибегне рату као средству националне политике, биће од осталих потписника осуђен као издајица, као непријатељ целога човечанства и чека га само мржња некадашњих пријатеља — то је нови дух овога међународнога уговора. Келогов пакт даље не прави разлике између офанзивног и дефанзивног рата, и то је важно, јер рат је страшан у свакој форми и последице су увек једнаке. Народи дакле треба у будуће да се труде свим снагама за мирно решење спорова и тај напор ће их приморавати да траже етичка средства.

Сувише оптимистички би било ако бисмо сматрали Келогов пакт већ као сигурну гаранцију вечитога мира. Овај пакт је само фундамент на коме ће се тек подићи права зграда трајнога светског мира. Нарочито у Европи међудржавни односи апсолутно нису такви да би их средила само добра воља великих сила и нови дух Келоговог пакта. Треба много реалних гаранција за веру да се приближавамо сигурним кораком стању, у коме ће свуда победити дубоко убеђење да је сваки рат злочин. Пре свега би морале све државе — или бар оне, које су потписале Келогов пакт — озбиљније приступити *решавању питања о разоружању*. Али док видимо да све државе troше десет година после најужаснијег рата много веће своте на наоружање него што су их трошиле пре њега, и да се чак у домовини Келогов пакта баш сада води у сенату огорчена борба за јаче поморско наоружање, док видимо да се злоупотребљава човечији мозак за проналажење нових, још страшнијих средстава за рат — дотле не можемо искрено веровати да је дух Келоговог пакта обузео одговорне државнике и да ће они радити у његовом смислу. Поред озбиљне тежње за разоружање требало би исто тако озбиљно разголитити све *узроке који непрестано одржавају неповерење и спречавају сарадњу међу државама*. Ти узроци су политичког и економског карактера и они дају изговор за наоружање. Упркос уговора о миру, којим је био закључен светски рат, упркос Друштву Народа, ми данас живимо у једној веома загушљивој међународној атмосфери чију озбиљност нарочито означују непрестани захтеви по ревизији мировног уговора. Економска несигурност, која се најбоље огледа у огромном броју беспослених у свима земљама, у царинској заштитној политици појединих држава, за Европу је један тако тежак проблем да га може решити само још искрено осећање солидарности европских народа и искрено одрицање по господарској хегемонији једнога народа над другим.

Ми смо, дакле, још врло далеко од таквог стања да бисмо могли спокојно гледати у будућност, и у коме би значио Келогов пакт један сасвим природан закључак међународних политичких и економских прилика. Али, ипак због тога не смемо подцењивати његове важности и вредности. Његова вредност је у новоме духу, којим ће се препојити међудржавни односи, јер ће их повући из мрачног обележја топовског дима и отровних гасова на праву центлменску част. Његова важност ће се огледати у будућим корацима државника на отклањању свих узрока, који би могли опет поставити рат као једини ultima ratio. Ако су европски државници, који су потписали Келогов пакт искрени поборници за мир, они ће наћи и путеве да постане мир жива истина. И наши државници су узели ту дужност уз гаранцију части целога народа на себе, јер је и наша земља 27 јануара т. г. ушла у круг земаља које „осуђују прибегавање рату ради решења међународних спорова“.

Београд. **Алојзија Штеби,**

Питање мањина пред Друштвом Народа

Генерални секретар Друштва Народа поставио је на дневни ред идућег заседања Савета Друштва Народа, које почиње 4 марта, међу осталим и следећу тачку: „Гаранције Друштва Народа с обзиром на одредбе за заштиту мањина“. Ово питање постављено је на дневни ред по молби немачког министра спољних послова, Стреземана. У вези с тиме расправљаће Савет и о предлогу представника Канаде, Дандуранда, како да поступа Друштво Народа са петицијама националних мањина које долазе Друштву Народа. Ове расправе о мањинама такве су природе да ће бити овогодишње мартовско заседање Савета од врло великог значаја, јер ће се принципиелно говорити о питањима која тангирају многе народе и која су за одржање мира у Европи пресудна.

Познато је да националне мањине имају у Европи своју нарочиту организацију „Народносни Конгрес“, чији је председник Словенац из Италије Д-р Вилфан. Генерални секретар ове организације, Д-р Евалд Аменде, каже о илућим расправама Друштва Народа које очекује толико милиона људи са нестрпљивошћу и великом надом, између осталог, и ово:

„Дебата о питањима, која се тичу националних мањина је омогућена у многоме тиме, што је вршио „Народносни Конгрес“ а преко њега и Унија Лига за Друштво Народа као и друге интернационалне организације један систематски рад у циљу обавештавања јавнога мњења. Питање је шта ће урадити Друштво Народа за разчишћење и срећење овога проблема. Карактеристично је да су дошли у томе погледу од различитих страна предлози да се оснује код Друштва Народа комисија за мањине која би била тако рећи први корак ка реорганизацији садашњега стања. Познато је да је већ на прошлогодишњем заседању Савета Друштва Народа говорио холандски министар спољних послова, господин Белаерт ван Блокланд, о оснивању перманентне комисије за питања о националним мањинама код Друштва Народа. Њему су тада одговорили представници Пољске и Чехословачке који су се изјаснили против тога да та комисија има трајан карактер, јер би постала на тај начин „део организације Друштва Народа. Ови представници су тврдили — и то с правом — да треба пре свега генерализовати постојеће право мањина, дакле да се прошири на све чланове Друштва Народа и тек после би се могло расправљати о таквој комисији као о саставном делу организације Друштва Народа, чија компетенција би важила за све државе, а не само за поједине.

Ову дилему ће пресећи предлог, који заступају многе Лиге за Друштво Народа, а пре свега холандска Лига. Тај предлог иде за тим да се оснује студијска комисија код Друштва Народа у коју би ушли стручњаци. Та комисија имала би задатак какав имају и остале комисије код Друштва Народа: да израђује предлоге за реорганизацију и побољшање садашњег стања. Овај предлог можда неће изазвати противништво оних који су се изјавили прошлога пута против перманентне комисије. Оваква комисија би много помогла да се дође до стварнога расправљања проблема мањина.

У вези с тиме треба напоменути да је положај многих народа с обзиром на то питање двоструког карактера. Другим речима: многи народи су тангирани проблемом мањина на двоструки начин. На једној страни тиме што имају у властитој држави мањине, а по другој што имају своје сународњаке као организоване мањине ван граница својих земаља. Пољаци, Румуни, Немци, Мађари, Данци, Украјинци, скоро сви европски народи су данас у том двоструком, непријатном стању. Баш то стање је омогућило Народносном Конгресу да пробуди осећање солидарности међу мањинама различитих народа и да их подстрекне на међусобну помоћ према њиховим већинским народима. Тај поступак не базира на тужбама код Друштва Народа, које остају обично без успеха, него утиче на психолошку спремност народа. За илустрацију наводим два примера:

У Југославији је био пре кратког времена предан парламенту школски закон који је имао с обзиром на елементарна права мањина сасвим неприхватљиве одредбе. Али, после неколико дана сазнало се да ће бити дотичне одредбе измењене. Зашто? Пре свега због тога што је председник европскога Народноснога Конгреса и вођа словеначко-хрватске мањине у Италији куражно иступио и одржао чак пред меродавним политичарима и журналистима у Београду предавање и отворено нагласио да мора Југославија узорно решити проблем мањина. И сада се ради на новом нацрту закона. Још један пример. У Пруској је пре неколико недеља била издата нова уредба о школству мањина која значи одличан напредак. Да се је ова уредба остварила — ако то кажем не чиним индискреције — зато су се заузели у великој мери вође немачких мањина различитих европских држава, јер су они увек немачкој јавности препоручивали да уреди питање мањина у напредноме духу.

Ово су примери из скорашњег времена и јасно показују да под утицајем националних мањина, организованих у Народносном Конгресу развитак проблема мањина упркос свих потешкоћа на води ка заоштрењу односа, него баш супротно ка споразуму, ка стварном расправљању.“

Из новог кривичног законика

Љубљански дневни лист „Словенац“ од 1 фебруара т. г. објављује некоје одредбе из нашег новог, јединственог кривичног законика. Међу тим одредбама има и веома занимљивих као оба о смртној казни и побацивању. Одредбе о смртној казни су следеће: смртна казна врши се вешањем и примењује се за убиство краља, престолонаследника и краљевског намесника. Смртна казна одређена је и за онога ко намерно убије другога, али суд има право да измени у томе случају смртну казну у доживотну робију. Исто тако се казни смртном казном убиство из користољубља.

С обзиром на вештачки побачај су у новоме кривичном законику следеће одредбе: Трудна жена, која изврши вештачки побачај, *казни се робијом до три године*. Олакшавајуће околности могу казну смањити, што закон изрично наводи. Ако неудата мајка сама изврши побачај, може јој се казна сасвим опростити. Онај који да трудној жени на њен захтев средство за побачај, казни се строгим затвором. Ако лекар, апотекар и бабица дају таква средства за награду, казне се робијом до пет година. Лекар и бабица, који беће зачети побачај доврше, а о томе не известе надлежне власти у року од три дана, казне се робијом до једне године. Ако неко да трудној жени против њене воље средство за побачај и по

2426/57

бачај се изврши, казни се робијом до пет година.

Лекар се не казни, ако изврши по бачај по претходној пријави власти и на основу мишљења лекарске комисије, да трудној жени тиме спасе живот или је спасе неизоставне опасности за њен живот и ако спас није могућ на други начин. Ко јавно и преко штампе даје огласе, а којима директно или прикривено нуди и хвали извесна средства за вештачки побачај, или нуди за то своје или туђе услуге, казни се строгом робијом до једне године.

У вези са овим одредбама у нашем будућем кривичном законику је интересантно забележити мишљење једног католичког научењака. Немачки парламент расправља у текућем заседању о новом кривичном законику. Том приликом је немачка секција Интернационалног друштва за сексуално испитивање сазвала састанак да испоши своје мишљење с обзиром на ове одредбе, које се односе на сексуално питање. Међу осталим говорницима учествовао је у дебати и католички етичар Јосип Мејер, да каже гледиште католичке цркве. Он је казао да католичка црква апсолутно не сматра — као што јој се то предбацује — сексуални живот као наследни грех. А њено становиште према вештачком побацивању је откланјање, али ипак не сматра покушај побачаја за првих 80 дана тродневе за кажњиви чин.

Акција за борбу против алкохола

Југословенски Савез Трезвености сазвао је једну ширу конференцију 10 т. м. на којој су били присутни представници организација, које су до сада сарађивале са Савезом Трезвености у борби против алкохолизма. Конференцију је отворио председник г. Др. М. Костић, а референти су били п. председник Др. Милош Поповић и Др. Илија Јелић, судија.

Циљ ове конференције је у главном био да сада, кад очекујемо да се донесе нови закона у разним гранама народнога живота, објачамо нашу акцију борбе против алкохолизма и да се ради на томе да уз сарадњу приватне иницијативе, држава кроз све нове законе систематски спроведе сузбијање алкохолизма код нас у земљи.

На конференцији је донета једна резолуција, која ће служити за базу наших захтева, за чије ће се остварење Савез Трезвености заложити заједно са осталим организацијама.

Резолуција је предата Председнику Владе и заинтересованим министрима, са молбом да се за саветодавне чланове комисије, који буду израђивали законе, позову и представници организација, које споразумно раде у борби против алкохола. Резолуција гласи:

Саслушавши извештаје трезвењачких организација, мишљење хигиенских и културно-просветних корпорација: Црвеног Крста, Народног Женског Савеза, Алианс Женских Покрета, Подмлатка Црвеног Крста, Друштва за Заштиту Деце, Друштва за Заштиту Животиња, Савеза Извидника и Планинки, Радничке Коморе, Подружнице Графичара и Удружења Железничара, конференција представника поменутих друштава доноси следећу резолуцију:

1) Неоспорно се утврђују чињенице да у нашој земљи постоји алкохолизам као социално зло које проузрокује огромне моралне, материалне и људске жртве.

2) Алкохолно питање у нашој земљи исто је толико економско и социално питање колико и хигиенско и медицинско.

3) Решење алкохолног питања — сузбијање алкохолизма састоји се у разумном и систематском откланању свих оних чињеница које проузрокују његов постанак и његово ширење.

4) Узроци алкохолизма су у заблудама о алкохолу, у народној неприсвећености, у очајно неповољним хигиенским и економским приликама у којима живи огромна већина нашега народа, нарочито народа на селу.

5) Сузбијање и откланање алкохолног зла може се постићи: а) систематским и интенсивним радом на општем народном просвећивању; б) подизањем и јачањем општег моралног, културног и економског нивоа у најширим народним слојевима и в) доношењем читавог низа законских мера и то:

1) Законом о народним школама (основним, средњим, стручним и универзитетима) увести обавезну антиалкохолну наставу која би имала да пружи могућност народном подмлатку да у раном детињству, још у основној школи, у елементарној настави упозна тешке последице алкохолизма и да се већ од малена па и даље у средњим и вишим школама васпитава у духу и правцу трезвености. У ту сврху неопходно је потребно истим законом предвидети помагање свих школских удружења против алкохола и дувана, као и свих удружења за физичко и морално васпитање омладине; штампање и откупљивање списа који служе за антиалкохолну пропаганду и уопште за здравствено просвећивање забрану употребе алкохола и дувана у свима школским зградама и другим просторијама и то како ученицима тако и наставницима и службеницима; и најзад да се рад на ширењу трезвености, соколства, бојскаутизма, идеји Подмлатка Црвеног Крста и тако даље сматра као просветна акција за коју имају да важе посебне бенефиције у погледу добијања појединих места, премештаја и томе слично.

2) Пољопривредним законодавством предвитети обавезну пољопривредну антиалкохолну наставу и увести потребне мере за унапређење безалкохолне прераде воћа.

3) Законом о устројству војске забранити употребу алкохола у војсци, прописати поуке против алкохола и дувана, избацити застарели обичај давања напојница у виду алкохола о појединим свечаностима и другим благданима.

4) Законом о заштити деце забранити склапање брачкова дегенерисаним особама и алкохоличарима, предвидети одузимање деце од родитеља алкохоличара и увести потребне мере за заштиту дечјег физичког и моралног здравља од околине јавних локала, злостављања родитеља и давања алкохолних пића и других наркотичних средстава малолетним лицима. Уз то забранити употребу алкохолних пића трудним женама и уопште свима дојиљама.

5) Санитетским законом организовати превентивну санитетску службу у циљу здравственог просвећивања најширих народних слојева, а уз то прописати директну пропаганду против алкохола.

6) Законом о чиновничима предвидети неопходне мере против чиновника који се одају пићу, нераду и бесопслици, и обрнуто предвидети награде за чиновнике који активно раде на сузбијању алкохолизма, ширењу просвећености и на оне који раде на јачању и подизању народног здравља.

7) Законом о јавном сабрахању забранити употребу алкохолних пића целокупном егзекутивном особљу као сабрахајној полицији, шоферима, фијакеристима, кондуктерима, лађарима и другим сабрахајним функционерима. Уз то забранити продају алкохолних пића по станицама, бифеима, лађама и возовима, а наредити да у свим тим локалима мора бити у свако доба свежих и топлих напитака: природне воде, млека, чаја кафе и др.

8) Законом о уређењу санитетске струке забранити употребу свију алкохолних пића лекарима, апотекарима, апотекарским помоћницима, бабицама, болничарима и целокупном другом санитетском особљу које се бави лечењем и његовањем болесника, израдом и спремом лекова и других медикалних препарата.

9) Законом о радњама предвидети хигиенско уређење свих јавних локала; ограничити отварање алкохолних локала према броју становника у сразмери 1:1000; забранити отварање крчми у близини школа, судница, цркава; забранити дрчање деце и женске послуге у локалима где се продају алкохолна пића; забранити продају алкохолних пића у кантинама при радничким предузећима, на народним скуповима, у позориштима и биоскопима.

10) Законом о самоуправама увести локалну опцију за места, општине и веће самоуправне јединице како би се пружила могућност пунолетним грађанима оба пола да гласањем одлуче да ли ће се и у којој мери вршити продаја алкохолних пића на територији њихове општине.

11) Финансијским законом предвидети с једне стране велики порез на алкохолна пића, високе таксе на локале у којима се точе алкохолна пића, повећање такса за месно и лично кафанско право и високе увозне царине на алкохол, а с друге стране предвидети ослобођење или минималне таксе за локале без алкохола и увести разне олакшице за произвођаче безалкохолних напитака. Уз то одредити да се сав вишак високих такса којима се оптерећује производња алкохола и отварање алкохолних локала троши искључиво на антиалкохолну пропаганду и установе за антиалкохолну и уопште здравствену пропаганду. Поред тога никако не уводити државни монопол на алкохолна пића, јер се та мера показала као потпуно бескорисна.

12) Општим грађанским законима предвидети брзо стављање под старатељство не само неторних пијаница него и свих лица склоних пијанству како би се благовремено спасла и она и њихове породице од пропасти у коју их пијанство води. Затим забранити склапање брачкова алкохоличарима и свима другим дегенерисаним и опасно оболелим лицима. Осим тога прописати да се дугови учињени за алкохолна пића не плаћају.

13) Кривичним закоником инкриминисати пијанство само по себи као опште опасно кривично дело, јер се из искуства зна да свако ко пије може се и опити и у напитом стању учинити какав злочин. Уз то забранити давање пића малолетницима, пијаним лицима и слабоумним особама; забранити посећивање крчама notорним пијаницима да би се на тај начин удаљила од места где их на порок пијанства наводе, и најзад установити принудно лечење пијаница у нарочито удешеним заводима у којима имају остати све дотле док се потпуно не одвикну од пића.

14) Полицијским законом забранити продају алкохолних пића недељом и празником, јер је тих дана свет слободан од рада и највише се бави у крчми, па, следствено, највише и пије; одредити тачно време до када крчме смеју ноћу бити отворене да се не би пијанке и лумпераји продужавали и после пола ноћи, као што се то обично дешава и, напослетку прописати да се исплата заради радницима врши у средини седмице, а никако суботом и уочи празника, пошто се тих дана највише пије и у крчми проводи, па, следствено, и највише тога догађа. Тако исто да се забрани и лепљење алкохолних реклама по возовима, улицама и јавним локалима.

Једна о важних тачака програма Алиансе Женских Покрета је борба против алкохола, и А. Ж. П. најактивније ће учествовати у овоме раду, и о свима акцијама и резултатима ће обавештавати своје чланове преко листа.

Како васпитава Америка

(Наставак из прошлога броја.)

Гдегод сам стигао у Америци, како у културно највише развијеним местима, тако и у препуним школама огромних вароши, приметио сам још један заједнички знак америчког васпитања, о коме ми у Европи веома мало знамо, то јест однос међу учитељем и ђацима. У америчким школама је сасвим нешто обично да је учитељ саветодавац, старији пријатељ ђака, а никако особа којој се сме приближити само са страхопоштовањем. И испак такав однос никад не доводи до тога да ђаци опште са учитељем у неком мангупском тону или га потцењују. Учитељ није забрикадиран за стене ауторитета, нити мисли да би трпела дисциплина, ако се он не изолује, него сваки тежи томе да постане ђацима добар, у неколико старији пријатељ, који је нешто више научио и има више искуства. Свакога дана сам изнова стао запрећен над дисциплином у америчким школама. Реч дисциплина нема за америчке васпитаче пријатан звук, него називају они ту ствар унутарњим ауторитетом учитеља и самообладањем ђака. На какав начин они постизају дисциплину, у то никад нисам могао да продрем. Али, у свакој школи без изузетка сам констатовао факт да није никад потребан строг поглед учитеља, нити да говори гласно или ледено хладно па да завлада по ходницима и разредима мир. Ђаци никад не чине оних ког нас тако обичних шала, кад им окрене учитељ леђа, и ако иде преко ходника на хиљаде ђака за разред. У америчким школама је наиме обичај да мењају ђаци после сваког часа школску собу, јер служи сваком предмету нарочита соба. Код овог непрестаног мењања нисам никад приметио неко нарочито надзорство по ходницима, него све то се одиграва невероватно брзо, озбиљно и мирно. Учитељ нема ни каталога, ни разредне књиге, никад не употребљава казне као што су код нас обичајне (карцер, да стоји ван клупе и т. д.) Ако би о тим стварима говорили америчком учитељу, он би вас учтиво, а сасвим без разумевања слушао.

Бесприморно је оно што дају америчке школе за телесно васпитање деце и телесно васпитање је потпуно равноправан предмет са свима осталима. Америчка деца се блистају од здравља и свежине; бледе, младе „научењаке", који само чуче над књигама тамо не виђате.

Телесно вежбање у правоме смислу речи нестаје из америчких школа све више и више и против такозваног војничког „дрила", који још животари услед традиције по неким државним школама, постаје покрет све јачи. Спорт и игра владају у школама. У Америци је исто толико важно да је човек добар пливач, спретан у фудбалу и т. д., а пре свега да је здрав и јак као што је важно да је добар математичар или спретан хемичар. Сви амерички педагози сматрају за један врло важан део васпитања и поуке такозвану „социалну активност", која се показује на разне начине: по школама су литерарни кружоки, групе за извођење позоришних комада, за музику, економски одбори и школске заједнице. Свака школа има свој лист и многе чак своје банке са властитим новцем и управом ђака. Спорт даје нарочито много прилике за осивање разних група. Све ове функције стварају социалну атмосферу школе и граде темеље грађанског васпитања. Породица никад не би могла дати деци оно што дају ове групе и њин дух. Оне формирају личност са топлим осећањем, са осећањем одговорности и стварају срећна човека. Иницијатива, воља да се постигне водећа улога, индивидуална даровитост слободно се развијају и због тога свако дете вола „своју" школу и њоме се поноси.

Никад се нисам могао довољно начудити степену самосталности какав се види код сасвим младих ђака. Потребна им је нпр. грађа за заједнички рад о томе како се добива и прерађује памук. Њиоме не пада на памет да чека на учитељево предавање.

vање које би он бележио и научио. Не — они одмах пишу фабрикама и великим трговачким кућама и обратном поштом стижу одговори са свима информацијама: статистички подаци, брошуре, плакате и узорци. У вишим разредима где се нпр. дискутује о државноправним, економским, културним и другим питањима, ђаци пишу знаменитим личностима, списатељима и чак председник Уније прима неброј писама, на која његова канцеларија одмах и тачно одговара.

Свака школа има свој лист, који је пун свежег, чистог живота. Одласке скупљају ђаци сами и то тако вредно да од огласа издржавају лист, а често зараде с њима више него што их стаје лист.

Ово велико преимућство америчке школе, да је тако блиску правоме животу, долази отуда што се велики број ђака издржава из сопствене зараде. У Америци нико и не помисли да је ма која зарада нескладна са „академском чашћу“. Ову врсту части звала Богу само не познају. Код њих вреди само самосталност, иницијатива, спретност и углед расте са контом у банци. Председник некога колеџа причао ми је нпр. како га је његов деветогодишњи син молио да му позајми новац да купи краву. Дечко је музао краву сам и продавао млеко суседима. Зарадио је толико да је имао за три године увек довољно новца за своје потребе и после три године ју је продао са добрим профитом. Сличних примера о невероватној рано самосталности и зрелости америчке омладине сам скупио врло много. Американац је на такве чине своје деце најпоноснији и са осмехом их прича у своме клубу. Он не страхује нити за моменат за живот свога сина кад мора ићи сам кроз лабиринт великоварошких улица у школу. Тамо би тешко нашли оне врсте брижних мајки које за сваки јачи поветарац вежу деци још екстра шал око врата. Од свега почетка спознаје америчка омладина да је живот тврд, да протекције нема места и да свак мора сам крчити свој пут кроз живот.

Нагласити морам још један заједнички знак америчких школа: њихова спољна опрема. Велико питање је да ли ће Европа кадгод постићи Америку у томе погледу. Видео сам на хиљаде школа с којима се не би могла упоредити по спољашној опреми ни једна школа у Аустрији. Између школа у малим провинцијалним местима, којима не знамо ни имена, видео сам безброј тако уређених да би им могао з‘видити најпознатији европски универзитет. Раскош у материалу, светлост, ваздух, столови и столице по последњим хигијенским захтевима, цвеће, слике. Те школе имају богато снабдевене лабораторије, по две, три велике сале за телесно вежбање, често још и четврту на кровy за вежбање на чистом зимском ваздуху, базен за пливање, собе за клубове, библиотеку, која изазива чуђење и која има све могуће часописе, лексиконе, зборнике и која је без свих формалности доступна свакоме ђаку. Многе између тих школа је подигла приватна иницијатива и скоро нема недеље да не читате о новом милионском поклону. Ја и онај који се подигао из сиромаха до милионара поклони своме родноме месту или школу, или библиотеку какве нема ни једна европска светска варош.

Природно да је тамо где је много светлости и много сенке и да апсолутно нисам слеп за слабе стране америчког школског васпитања. Односи између учитеља и ђака су ван сваке критике, али спорт достигне често границе да потискује духовну надзбразбу сасвим у позадину. Ко види само једанпут оно грозничаво узбуђење које захвата школе у време футбалских утакмица за првенство појединих школа, он види јасно сву опасност претераног спорта. За то време је чак и у школама, које нису директно тангиране неописано узбуђење и недељама не говоре другог него ко ће победити. Част целе државе је на коцки — тако изгледа. Опасности претераности спорта увидели су већ многи и неки врло угледни колеџи су забранили својим ђацима футбалски спорт, што је за Америку невероватан револуционаран чин.

Амерички ђаци не губе само спортом много времена, него и клубовима, листом, управљањем школске општине и тако остаје врло мало слободнога времена за право учење, за оно на што смо у Европи тако горди, за општу наобразбу. Омладина се врло рано навикава на зараду и то може имати за последицу да се прецењује све материално. Луксуз школских зграда је такав да се због њега заборавља на праву сврху школа. Велики недостатак америчких средњих школа је и у њиховој претнатпаности и у некима је по 5000 ђака. У таквој маси је свака индивидуална настава искључена. У америчким средњим школама постоји још једна уредба, која може имати врло слабе последице. Сваки ђак има право да сам изабере групу предмета коју хоће да учи и тако се дешава да они изаберу најлакше предмете. Пошто их нико не приморава на координацију предмета могу постати у учењу веома површни и квантитет ступа на место квалитета.

Америка преживљује сада часове невероватнога економскога просперитета и њена интелектуална глад је безгранична. Армада предавача се брине да утоли ту глад. Све просветне институције као што су школе, библиотеке, музеји, а и фабрике, оснигурајућа друштва, трговачке куће, научни и друштвени клубови непрестано су на раду да задовоље све који траже интелектуалну храну. Скоро на свима универзитетима се одржавају вечерњи и дневни курсеви, и ко не стигне, за њ су курсеви ноћу. За фармаре, трговачке службенике, дактилографкиње у удаљеним провинцијалним местима удешени су писмени курсеви и у недељним дозама се узима наука да се коначно положи испит на универзитету. Све се може научити писменим путем, од кувања до астрономије, и највећи универзитети имају нарочите, импозантне зграде где се спремају само оне недељне дозе за свет у удаљеним крајевима.

То све је наравно квантитет место квалитета. Али, упркос овој површности показује ова неутешна жеља за наобразбу да амерички народ поштује науку и да је пун несломљивог, робустног оптимизма. Тај оптимизам даје Америкацу јаке шансе у утакмици са Европејцем, јер не смемо заборавити да је цео систем америчког школског васпитања рад последњих тридесет година. У току од 30 година остварили су Американци ни из чега своју поносну зграду васпитања и ми не можемо ни сањати шта ће они остварити за идућих 30 година. Садашњи економски процват Америке је спремање за њен културни напредак од сутра. Европа је данас потресена у својим темељима, несложна, и у таквом свету полагано пропада и култура. Европа живи још од своје културне традиције. Али, ако не нађе излаза из садашњег хаоса — пан-европско духовно и економско уједињење — она ће морати уступити буктињу, коју је носила кроз столећа, новоме свету и амерички народ постаће избрани народ будућности.

Да ли је човечји живот тако јевтин?

У живој успомени је сигурно још онај случај самоубиства једне младе ученице учитељске школе у Београду, који се десио крајем прошле године. Код ње је нашла наставница цедуљицу, на којој је ова несрећна девојчица написала својој другарици да позове на славу и некога господина Х. У. Прекоре, које је морала она због тога чути у школи и куће натерали су је у смрт. Један веома сличан случај се десио последњих дана у Будимпешти. Код једне петнаестогодишње девојчице нашла је наставница у торбици састављено писмо, адресовано на некога господина. Наставница је отворила писмо и видела да је њена ученица написала љубавно писмо. Сматрала је за своју педагошку „дужност“ да прекори девојчицу пред целим разредом и представила је као праву пропалицу. На то је морала девојчица код директора, и он је тражио од ње да му се јави идућег дана са својом мајком. И тај „педагог“ је нашао за најсходније, у овоме случају, да младоме бићу покаже њен „неморал“ у страшној светлости. Девојчица је плачући отишла из директорове канцеларије, попела се на други спрат и скочила са прозора у двориште, и при томе паду поломила удове. Несрећној девојци, жртви људи, који немају ни трунчи смисла за еруцијске младости, неће мирно помоћи да се сада у Будимпешти води огорчена борба због њеног случаја.

Девојке у тим годинама од увек су писале љубавна писма и писаће их и у будуће — али оваква „заблуда“ младости лечи се на други а не срамоћењем и наговештавањем да је у таквом кораку нешто неморално. Ми износимо ова два случаја због тога, што мислимо да је веома потребно учинити нешто да школе не постану позорнице за трагедије по кривици несавремених васпитача. Млади људи нису објекти с којима васпитач сме поступати по својим ћудима, него су индивидуалности у којима морају и школа и породица поштовати човека. Ове две девојчице, које су тако трагично завршиле своје младе животе, имале су у себи више осетљивог морала него они, који су их у име морала срамотили.

Највећа жена-уметница

Пуним правом важи Sigrid Undset, носилац Нобелове литерарне награде за 1928 годину, за највећу савремену уметницу. Један између њених критичара каже да је она својим последњим делом већ прешла границе онога што је човек у стању да оствари. Њена дела, која су пронела њено славу су „Kristin Lavransdatter“ и „Olav Audunsson“.

У роману „Kristin Lavransdatter“ је главна особа Кристина, који нам показује већ из њеног детињства. После је пратимо кроз цео њен живот: како ју носи њен отац Ловро на снажним рукама, како га прати у планине и гледамо је кад окамењена од ужаса стоји поред одра младића који је дао свој живот за њу. Пратимо је на њеним дугим путовањима и уживамо с њоме сву лепоту њене северне домовине. Кад се пробули у њој велика љубав до Erlenda стрепимо за њу. Њен брак, срећан и несрећан, кадгод пун радости, кадгод пун туге, њена деца, снажна и здрава њена су радост, а опет њена велика жалост. Свака мајка и жена гледа у Кристини себе саму, и ако је она живела у средњем веку. То је жена, која је била и која ће бити у свако доба и свуда, због тога је то дело бесмртно. Тако као што су све особе у овом роману присне и пуне живота са свима слабим и добрим особинама човечијим, тако исто је свеже и присно ово уметничко дело Ундсетове. Разни критичари су казали да је она спојила у овом делу сву снагу, храброст и потпун смисао за величину мушкарца са дубоким душевним животом, богатством, милином и добротом жене.

Последњи роман Ундсетове „Olav Audunsson“ је дело пуно мрачних и дивљих страсти XIII века. Савремена Европа има у томе раду норвешке списатељке највећи роман.

Невероватна је сигурност, хладнокрвност и епска снага Sigrid Undsetove којом прича и формира особе и улива им силну животну снагу. У целокупној модерној литератури нема сличног дела које би било заједно тако тужно лепо као што је велика љубавна прича у чијој средини стоји Olav Audunsson.

Кад је примила Ундсетова Нобелову награду, видели смо по часописима разне њене слике. Изгледа лепо, има висок стас и на лицу изражава се душевна уравнотеженост. Кажу да је ванредна мајка и домаћица упркос томе што је и велика уметница, која се може мерити са највећим писцима свих времена.

Љубљана. **Марица Бартолова.**

Зашто опадају пороћаји?

У нашем листу више пута смо напомењули да смо пре свега економски разлози повод за садашње опадања пороћаја, а не поквареност женскога света, или чак феминистички покрет као што уверавају неки наши непријатељи. Капиталистички развитак друштва приморао је жену на рад ван породице и због тога трпи њен природни позив. Ово мишљење је пре кратког времена — на скупу „Немачког друштва за индустријску хигиену“ — исповедио и професор *Thiele* признат стручњак о питањима, која се тичу рада и здравља. Међу осталим је рекао професор *Thiele* и следеће:

„Трагичност жениног рада открила се, кад је имала материална зарада главну улогу, а не стварна потреба. И удата жена је морала на посао. Женин рад за зараду је обично такве природе да за њега није потребна нарочита квалификација, или је такав да га може брзо научити, а ипак се њен рад и ако је исто онако добар као што је рад мушкарца, увек плати мање. У последње време наступа још један фактор, то јест рационализација у светској привреди, која ће можда постати од огромне важности за развитак жениног рада. Последица светске економске рационализације, која се све више шири је да се рад више и више распарчава и подељује на ситне делове, и тај начин рационализованог рада постаће по мишљењу велике већине искључива домена жениног запослења.

Данас је у Немачкој однос међу радним снагама следећи: 20 и по милиона мушкараца, 11 и по милиона жена. Број упослених жена попео се од године 1907 до године 1925 за 35%. У Саксонској је већ сада $^1/_3$ свих раденика жена.

Привредни рад приморава жену на такве покрете, који њоу примерни њеноме телу и због тога су међу женама тако честа оболења. Из статистике Опште месне болесничке благајне у Берлину видимо да отпада на 100 мушкараца 59,18 болесника, а на 100 жена 72,82. Просечно трајање болести продужило се код мушкараца за три, а код жена за осам дана. У текстилној индустрији чине жене већ $^2/_3$ свих упослених и због тога су прилике у тој индустрији нарочито неповољне. Број болесних особа је међу женама, које раде у привреди, а нарочито су честа оболења на органима за расплођивање. Услед тога су сви задатци, који потпадају у хигиену рада много важнији за жене него што су за мушкарце. 40% свих жена у привреди је удатих и оне морају напрегнути све своје снаге, да могу сносити велике телесне и душевне терете, које тражи домаћинство, одгој деце и рад за зараду.

Брак има веома повољан утицај на трајања живота, и чак у доба, које није више меродавно за расплођавање, умре 20% више неудатих него удатих. Опасно опадање пороћаја није у непосредној вези са радом жене, али ипак се врло често дешава да у браку, у коме су муж и жена запослени, изгуби жена зараду већ кад роди прво дете и тиме је породица економски руинирана. На првоме месту је економска беда узрок опадању рађања. Опадање рађања је природан појав нашег тешког привредног стања. Године 1850 је било на Саксонском 78.000 пороћаја на два милиона становника, а године 1922 је било исто толико пороћаја на пет милиона становника. Ни довољани број склопљених бракова није измењио опадање рађања.

Женско питање са гледишта индустријске хигијене није данас више одвојено питање социалне заштите, него је пре свега економско питање. Због тога видимо да је опадање пороћаја нарочито порасло у великим варошима где је сконцентрисан економски живот, који проузрокује у вези са још другим неповољним животним условима болест и беду и тиме опадање рађање*.

Рад Интернационалне Феминистичке Алиансе

Било би немогуће у једном чланку изложити, ма и у најкраћим потезима, главне активности феминистичке Алиансе за време 25 година њеног рада, чији историјат испуњава читаве свеске најзанимљивијим детаљима. Он нам пластично показује колики су напори свежих женских снага уложени да се постигне равноправност полова у друштвеном животу, и да се уклоне огромне препреке да жене могу остварити своје највеће тежње, које су, у то су жене биле увек уверене, од огромне користи за цело човечанство, — а то је да могу несметано развити своје способности стављајући их у службу човечанству.

Но, како се међу нашим чланицама осећа велико интересовање да се боље упознају са радом Интернационалне Алиансе, чији се конгрес и прослава двадесетпетгодишње приближавају, покушаћемо да у кратким потезима изнесемо, шта се расправљало на досадашњим конгресима Алиансе, који су увек служили за основ рада феминистичких организација у разним земљама, у размаку између једног и другог састанка.

Први конгрес Интернационалне Алиансе, после оснивања 1904 г. *одржан је у Копенхагену 1906 г.* (Овде можемо напоменути да је исте године основан Н. Ж. С. у Србији, и да та епоха означава почетак једног новог, организованог и систематског јавног рада наших жена у предратној Србији).

С обзиром да су земље, у којима су жене уживале политичка права биле веома ретке у целоме свету (Аустралија, нови Селанд и четири државице у Сједињеним Америчким Државама), целокупна активност и готово једини проблем о коме се дискутовало, било је како да се пронађе са захтевима политичког изједначења жена са мушкарцем — *како да се извојује право гласа.* Право гласа је и тада сматрано само као најбоље и једино сигурно средство за постизавање социалне и економске слободе жене. Ове тежње И.Ф.А. биле су јасно оцртане у целокупном раду конгреса у Копенхагену који је највише испитивао којом врстом пропаганде треба продирати са феминистичким захтевима у земљама, чије су организације биле чланови Алиансе.

Други конгрес је одржан у Амстердаму 1908 године На њему се такође третирало о истим питањима, дискутујући о успесима и неуспесима у двогодишњем извођењу дотадашњег програма, и на основу искуства, доношење су нове одлуке за даљи рад. Поред тога је тада први пут пред светску јавност изнет извештај о корисном утицају женине сарадње у политичком животу народа, у чијим су земљама жене уживале право гласа (извештаје су поднеле: Нови Селанд, Аустралија, и неколико Држава Сједињене Америке).

На ванредном конгресу, одржаном у Лондону 1909 године, који је имао у главном пропагандистички циљ, почело се дискутовати у ширем и општем обиму о разним феминистичким питањима. Том приликом је одржан један огроман митинг, веома добро успео, на коме су познати феминистички борци говорили о својим тежњама и методама њиховога рада.

1911 године, одржан је конгрес у Штокхолму. Главна дискусија је била о следећим питањима: 1) како земље, у којима жене уживају политичка права, да најбоље допринесу успеху женског покрета у земљама у којима жене политички нису ослобођене; 2) у колико је добијање политичких права допринело да жене побољшају свој положај у приватном и јавном животу; 3) да ли је добро да у свима земљама жене ступе у политичке партије.

1913 године одржан је конгрес у Будимпешти. Најзначајнији рад тога конгреса био је установљење интернационалне кооперације жена бирача.

Затим, страховити ратови онемогућили су и потпуно прекинули рад И.Ф.А. Шта су све жене учиниле у својим земљама, какве су и колике услуге оне учиниле човечанству за доба рата, и какве су жртве оне биле у стању да поднесу, — историја ће најбоље забележити. А ми жене, које смо преживеле ту страховиту Голготу, удубљене у своја осећања, морале смо из ње изаћи са већим искуством и са још много већом енергијом, да не дозволимо да се она понови. Морамо сада, више но икад раније, бити свесне својих способности, и јаке у самоуверењу о позитивној вредности женине сарадње при изградњи државе и целог људског друштва.

Многе земље, *међу којима на жалост чини изузетак наша земља*, одале су признање својим женама, и признали су их равноправним грађанима не само у дужностима, већ и у правима.

VI. *Интернационални Конгрес Феминистичке Алиансе*, који се одржао у Женеви 1920 године, прокламовао је велики успех феминистичког у целоме свету. У више од 20 земаља, женама су признали политичка права! Ово је био један од првих интернационалних конгреса после рата. Жене су прве успеле да стресу са себе све оно, што им је наметало мржњу једне према другој, оне су прве дигле са себе црну копрену ратних страхота, и похитале су да у међусобном сporазуму изграде нов програм свога рада, програм који ће омогућити да се у новој епоси изврши победа најузвишенијих и најлепших идеја напредних елемената целога света — победа правичности и једнакости за све чланове људског друштва и тријумф мирних односа међу народима. На томе конгресу истакнута је непходна потреба да у свима земљама света жене утичу јаче на стварање новога поретка — у којим државама жене имају директан утицај на политички живот, ово се разуме само по себи, али се хтело да и тамо где нису још изједначене са мушкарцима, жене нађу начина да утичу на формирање новога друштва. У томе циљу је свој рад И.Ф.А. разделила на секције, преко којих је продужила своја научна испитивања и могућности спровођења у праксу одлука, до којих долази тим научним испитивањима.

1923 године одржан је конгрес у Риму. На томе конгресу први пут активно учествује и делегација наших феминисткиња. Доноси се одлука на томе конгресу, да се рад И.Ф.А. допуни на тај начин, што ће се створити веће поље за сарадњу жена бирача, пошто у склопу И.Ф.А. има више од половине чланова, у којима жене имају политичка права. У томе циљу пада и предлог да се измени име Алиансе.

У Паризу 1926 године, мења се име, и то од првобитног имена Интернационална Алианса за Женско Право Гласа, усваја се име, Интернационална Алианса за Женско Право Гласа и Грађанско и Политичко Васпитање Жена. Овај је конгрес учинио велику феминистичку манифестацију у Француској. Једна од најглавнијих тачака тога конгреса, поред текуће рада у комисијама, била је образовање нове комисије, која ће испитивати на који начин жене могу најбоље употребити своје способности и свој политички утицај, да се усаврши, разграна и ојача дело Лиге Народа, и да се унапреди идеја пацифизма, чији најискреније носиоци морају бити жене. Од Париског конгреса пацифизам постаје једна од најјачих идеја, за чије се остварење Алианса моћно залаже и која се провлачи кроз цео њен рад. Феминисткиње целога света морају постати борци за истински, несебични и прави пацифизам без компромиса.

О програму рада за овогодишњи конгрес изнећемо у наредном броју.

М. А.

Успех жена у Сједињеним Државама Америчким

Данас има 130 жена, које заседају у разним законодавним и управним телима у Сједињеним Државама Америке. Исход последњих избора у Сједињеним Државама, који су били 6 новембра пр. год. манифестовао огроман успех жена, до данас још невиђен. Највећи успех су имале три жене, које су изабране за Парламентарат, у чувеном т. зв. „Конгресу Сједињених Држава Северне Америке". То су: три госпође Рут (Ruth), госпођа Рут Бриан Овен, из државе Флорида, припадница демократске странке, г-ђа Рут Бекер Прет из државе Њујорка, републиканка; и г-ђа Рут Хана Макормик из државе Илиноиса, републиканка. Оне су између седам жена, које ће седети у Парламенту Сједињених Држава, када га нови председник Хувер буде позвао у седамдесет другу заседање.

„Три Рут", како су прозване за време изборне борбе, изврсне су жене. Мисис Рут Прет имала је да одржи велику борбу у Државици Њујорку. За своју победу она има да захвали једино својој личној вредности, и поверењу, које је она умела да улије својим бирачима, и који су увек високо ценили њену активности у Општини Њујоршкој, где је она дуже времена била једини женски члан. Ово је први пут да је изабрана за Конгрес једна жена из Државице Њујорка.

За Американце, који се сећају последње деценије XIX века, успеси г-ђа Рут Овен и Рут Хана Макормик, које су оне постигле последњих избора, романтични су и исторични, јединствени у националној историји Сједињених Држава. Оне су кћери људи политичара, нарочито истакнутих крајем деветнаестога века, Вилиама Џенингс Бриана демократе, и Маркуса Хана републиканца.

Маркус Хан, мало познат изван своје земље, у самој земљи је играо веома важну улогу: пријатељ председника републике William Mc Kinely био је његов политички саветник, и управљао је његовим изборима, тако да је заиста био веома моћан. Његов највећи непријатељ је у истини био отац г-ђе Рут Бриан Овен који је пропао на изборним борбама, којима је руководио Маркус Хана. Али противно Маркусу Хане, Брајан је стекао свој светски реноме по својим конференцијама, списима и путовањем. Он је веома познат и у Америци, где је стално био шеф опозиције.

Господин Хана и ако непознат изван Америке у аналима националним такође заузима једно важно место. Он је био стабилизатор своје епохе, и његова личност ни мало није била помрачена именом председника Републике, за кога је у главном он допринео да се изабере. Ни један Американац не може се сетити на тадашњег председника Сједињених Држава, а да се одмах не сети Маркуса Хана, а поред њега увек ће се подсетити и на Бриана.

Та два човека, Брајан и Хана, очеви двеју данас чувених Рут били су горди за одговорност, коју су могли на себе примити, и на услуге, које су могли учинити народу. И један и други имали су и синове и кћери, али величину духа ода наследиле су и код једног и код другог њихове кћери, а не њихови синови. Рут Брајан Овен ћерка Вилиама Џенингс Бриана чувеног шефа демократске партије до 1896 године, данас је истакнут члан исте те партије, коју и у Америчком Парламенту заступа, а Рут Хана Макормик, ћерка је Маркуса Хане, чувеног шефа републиканске партије од 1890 до 1904 године када је умро, и која је данас истакнут члан исте партије, чије принципе ће заступати у Парламенту Америчком.

Више од сваке друге феминистичке победе, појава ових двеју Рут на политичком хоризонту Сједињених Држава, сведочи сјајно Американцима да је постигнуто потпуно политичко изједначење жена са мушкарцима.

Белешке

Цирила Шијанец. — 24 јануара т. г. у санаторијуму у Целовцу, умрла је Цирила Шијанец, часна сестра, председница школских сестер у Св. Јакобу, у Корушкој. Сестра Цирила је била прва учитељица у „Народној Школи" у Св. Руперту у Корушкој. Под туђинском управом она је гајила словенски дух и лепи матерински језик међу словеначком омладином у Корушкој; али се није ограничила само на школском раду, већ је са успехом читав низ година радила на неговању и чувању свих народних обичаја, који су дали најлепше словенско обележје тамошњем нашем народу. Како је сестра Цирила спроводила народни дух међу тамошњом нашом омладином, најбоље нам казује једна анегдота: Када је покрајински школски надзорник, — Немац — обилазио њену школу, затражио је да деца одлевају једну словеначку песму. Његово изненађење није било мало, када се на један знак руке учитељице — сестре Цирила — из малих дечјих грла захорило: Хеј Словени! чувена химна свих Словена, која је дечењима спадала у једну мисао и у једно осећање растављену словенску браћу.

Катастрофа 1919 године која је нашу браћу из Корушке од нас одвојила, тешко је погодила и националан рад сестре Цирила. Али, она је са болом и даље истрајала, и последњих година је била председница сиротишнице у Народној Школи у Св. Јакобу, у Корушкој. После 40 година активнога рада, сестра Цирила је умрла, а њена ће успомена још дуго живети међу нашом браћом Словенцима.

Скупштина Удружења Универзитетски Образованих Жена. — У недељу 24 фебруара т. г. одржаће се пред редовна скупштина Удружења у Женском Клубу, Кнез Михајлова 46, у 16 ч. Удружење моли све своје чланове и пријатеље да скупштини присуствују.

Жена управитељица мешовите школе. — УОслу — Норвешка — постављена је у једној највећој мешовитој школи жена за управитеља.

Жена председник општине. — Ове године су 10 жена постале председници општина у Енглеској. Међу општинама, које су изабрале жене за председнице, налази се и Шекспирова постојбина. Интересантно је да се међу председницама општина налази и Мис Робинсон, управитељица школе, која је прва учитељица изабрана за председницу општине.

ОГЛАС

Управа Женског Клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, као и оне које би желеле да се задрже дуже време у Београду, да у Женском Клубу, на најлепшем месту вароши, Кнез Михаилова 45, могу добити следеће:

1) **Цео пансион.** — **1200 дин. месечно.** Ово нарочито важи за ученице, које за скромну сену могу имати здраву собу и добру домаћу кујну.

2) **Преноћиште, доручак, ручак, вечера, — 50 дин. дневно.**

3) **Преноћиште и доручак — 30 дин. дневно.**

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дин.

Просторије Клуба такође су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету **Управа Женског Клуба.**

ШТАМПАРИЈА „ТУЦСВИЋ" — МАКЕНЗИЈЕВА УЛИЦА БРОЈ 3. — БЕОГРАД. —ТЕЛЕФОН БРОЈ 11-42 И 47-35.